

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ВІННИЦЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ ТА
ПІДПРИЄМНИЦТВА
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

Циклова комісія правових та психологічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
з навчально-виховної роботи
ВСП ВФКЕП ЗУНУ

Лілія ЗАБРОДІНА
«31» серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ

Галузь знань: 08 Право

спеціальність: 081 Право

освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр

освітня програма – освітньо-професійна програма «Право»

освітня кваліфікація: фаховий молодший бакалавр з права

Форма навчання	Курс	Семестри	Лекції	Практичні	ІРС	Разом	СРС	Форма контролю
денна	II-III	IV-V	45	45	5	180	85	екзамен

2022 - 2023 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія держави і права» для студентів спеціальності 081 Право, освітня програма – освітньо-професійна програма «Право»

Розробник: Олександр КОЛЕСНИК, викладач циклової комісії правових та психологічних дисциплін

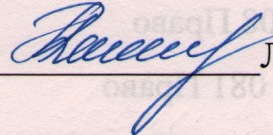
Затверджено на засіданні циклової комісії правових та психологічних дисциплін

протокол № 1 від «31» серпня 2022 року

Голова циклової комісії Тетяна ВДОВИЧЕНКО

Схвалено методичною радою ВСП ВФКЕП ЗУНУ,

протокол № 1 від «31» серпня 2022 року

Голова методичної ради ВСП ВФКЕП ЗУНУ Лілія ЗАБРОДІНА

Форми контролю	СРС	Разом	ІРС	Практичні	Лекції	Семестр	Курс	Форми контролю
екзамени	82	180	2	42	42	IV-V	II-III	дзвіни

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “Історія держави і права України”

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів ECTS – 6	Галузь знань – 081 “Право”	Блок обов’язкових дисциплін, цикл професійної підготовки	
Модулів: 3 (4-й семестр) 4 (5-й семестр)	Спеціальність: <u>081</u> <u>“Право”</u>	Рік підготовки	
Змістових модулів: 2 (4-й семестр) 2 (5-й семестр)		2 -й	3-й
Загальна кількість годин – 180 год.		Семестр	
		4-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 (4-й семестр) 4 (5-й семестр)	Освітньо-професійний ступінь: <u>фаховий молодший бакалавр</u>	Лекції	
		15 год.	30 год.
		Практичні, семінарські	
		15 год.	30 год.
		Самостійна робота	
		85 год.	0 год.
		Індивідуальні завдання:	
		5 год.	0 год.
Вид контролю:			
залік	іспит		
4-й семестр	5-й семестр		

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Мета вивчення дисципліни

Вивчення цього курсу має важливе значення для підготовки юристів високої кваліфікації. Без знання теоретичних, фундаментальних основ історії держави і права України неможливо засвоїти положення галузевих, міжгалузевих базових і спеціально-прикладних юридичних наук. Як наука, історія держави і права України ставить за мету: опанувати студентами знаннями про причини виникнення, сутність держави і права України, принципи, закономірності та механізми походження, розвитку і функціонування цих інституцій та інших державно-правових явищ.

Пізнання, засвоєння і, відповідно, розуміння всіх цих понять і термінів підвищує світогляд студентів-юристів, сприяє правильній орієнтації у політиці при вирішенні проблем державної і юридичної практики. Ґрунтовне вивчення історії держави і права України допоможе виробити вміння тлумачити, правильно реалізовувати і застосовувати нормативні акти, давати вірну оцінку юридичним фактам. Історія держави і права України підвищує професійний рівень юристів, допомагає орієнтуватись у правовій літературі, сприяє зростанню уміння мислити правовими категоріями, стимулює встановлення режиму законності в діяльності державних органів, громадських організацій, посадових осіб.

2.2.Завдання вивчення дисципліни

В результаті проведення лекцій студенти повинні знати структуру і зміст курсу, вміти знаходити зв'язок між темами курсу та іншими юридичними дисциплінами, а також вміти використовувати отримані знання для вирішення практичних задач.

В результаті вивчення курсу «Історія держави і права України» студенти повинні:

- використовувати загальні поняття і категорії;
- застосовувати теоретичні знання в юридичній практиці;
- знаходити необхідну юридичну та іншу літературу для поповнення своїх теоретичних знань;
- розрізняти окремі типи, форми держави та характерні їм функції;
- визначати основні шляхи побудови суверенної, соціальної, демократичної правової держави;
- розмежовувати правові відносини в суспільстві;
- давати аналіз і тлумачення нормам права, нормативно-правовим актам;
- використовувати правові процедури захисту прав і свобод людини;
- обґрунтовувати законність і доцільність прийнятих правових рішень;

- виділяти основні етапи і стадії правотворчого процесу.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

В результаті вивчення дисципліни “Історія держави і права України” студенти повинні **володіти такими загальнокультурними компетенціями (ЗК):**

ЗК7. Грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним, визнавати та виправляти власні помилки.

ЗК9. Вміння працювати самостійно, проявляти добросовісність, дисциплінованість, пунктуальність та відповідальність, а також працювати у команді колег за фахом.

В результаті вивчення дисципліни “ Історія держави і права України ” студенти повинні **володіти такими фаховими компетентності спеціальності (ФК):**

ФК10. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Історія держави і права України є системоутворюючою, фундаментальною, базовою, основною навчальною дисципліною, яка вводить у вивчення решту юридичних дисциплін і є основою їх пізнання.

2.5. Програмні результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, студенти повинні досягти програмних результатів навчання (ПРН):

ПРН2. Використовувати теорії, принципи, методи та поняття історико-теоретичних, галузевих та спеціальних юридичних наук в навчанні та професійній діяльності

ПРН4. Оцінювати правові джерела, проводити їх доктринальне тлумачення, зовнішнє та внутрішнє рецензування.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. “Держава і право території України (I-IX ст.)”.

Тема 1.

Стародавні держави та право на території України в період VII ст. до н.е. - VI ст. н.е.

Скіфська держава: територія, організація влади, суспільний устрій, соціальна структура населення, основні риси права.

Міста-держави Північного Причорномор'я: причини грецької колонізації/ Північного Причорномор'я, організація влади у містах-державах, соціальна структура населення, джерела та основні риси права. Боспорське царство. Зовнішня політика міст-держав Північного Причорномор'я.

Західні, південні та східні слов'яни. Держава антів: територія, організація влади, суспільний устрій, соціальна структура населення, основні риси права. Передумови утворення держави у східних слов'ян.

Тема 2.

Утворення та суспільно-політичний лад Київської Русі (VI - поч. XIII ст.)

Виникнення держави і східних слов'ян. Утворення Київської держави в II пол. IX ст. Основні етапи розвитку Київської Русі. Децентралізація влади. Розпад Київської держави: причини та наслідки. Наукова неспроможність норманської теорії походження Староруської держави.

Соціальна структура руського суспільства. Правовий статус князів; бояр; духовенства; міщан. Купці і ремісники. Правовий статус залежного населення: рядовичі, закупи, ізгої, холопи, челядь.

Органи державної влади Київської Русі. Характерні риси ранньої монархії. Органи вищої влади Руської держави. Великий князь київський: порядок обрання, компетенція. Боярська дума: компетенція, склад. Народне віче: повноваження, порядок скликання.

Місцеві органи влади. Удільні князі. Представники Великого князя на місцях. Сюзеренітет-васалітет. Десяткова система управління. Двірцево-вотчина система управління. Посадники. Тіуни. Вірники.

Судова система Руської держави.

Збройні сили: княжа дружина, народне ополчення, наймані загони.

Змістовий модуль II. Держава і право території України (IX - XIII ст.).

Тема 3.

Джерела права та система права Руської держави

Джерела права і джерела пізнання Руської держави. Поняття джерел права і їх класифікація. Джерела пізнання права. Звичаєве право – основне джерело права Руської держави. Поняття договору та його види: міжнародні, міжкнязівські, князів з дружиною, князів з народом. Княжі устави та уроки. Юридичні грамоти. Рецепція норм візантійського права в систему права Руської держави. “Руська Правда” - писане джерело права Руської держави.

Основні риси староруського права. Право власності на землю. Зобов'язально-договірне право: види, форми договорів, способи забезпечення

виконання договірних зобов'язань. Шлюбно-сімейне право: поняття родини і сім'ї. Порядок укладання шлюбу. Підстави до укладання та припинення шлюбу. Майнові та особисті права членів подружжя. Спадкове право. Церковне право.

Кримінальне право. Поняття злочину, елементи складу злочину. Види злочинів. Поняття та мета покарань. Види покарань.

Судочинство: види та стадії судових процесів. Докази. Учасники та сторони судового процесу.

Тема 4.

Галицько-Волинська держава та право (XI ст. - друга пол. XIV ст.)

Роздроблення староруської держави на окремі князівства. Галицьке та Волинське князівства. Утворення Галицько-Волинського князівства та його історичне значення. Монголо-татарська навала і її наслідки. Загарбання Галичини Польщею та Волині Литвою.

Правове становище населення Галицько-Волинської держави. Державний устрій: тисяцький, сотський, воєвода, двірський. Посадники. Волостелі. Староста. Судові органи.

Джерела та характерні риси права. “Руська Правда”. Князівські грамоти. Міжкнязівські договори. Галицько-Волинський літопис. “Рукописання” князя Володимира Васильковича 1287 р. Уставна грамота князя Мстислава Даниловича 1289 р. Особливості правової системи.

Змістовий модуль III. Держава і право території України (XII - XVIII ст.).

Тема 5

Українські землі в складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої

Включення українських земель та їх правовий статус в складі Великого князівства Литовського.

Інкorporація українських земель та їх правовий статус в Королівстві Польським.

Кревська унія 1385 р. Городельська унія 1413 р. Люблінська унія 1569 р. Утворення Речі Посполитої. Наслідки Берестейської церковної унії 1596 р.

Суспільний лад. Магнати. Шляхта. Етапи закріпачення селянства. “Устава на волоки” 1557 р. Характеристика та правове становище міського населення.

Органи державної влади і управління Речі Посполитої. Система вищих органів державної влади Речі Посполитої. Пани-Рада. Великий вальний сейм. Органи місцевої влади та самоврядування на українських землях у XVI-XVIII ст. Воєводи. Старости. Воєводські та повітові сеймики. Організація органів управління у містах.

Принципи формування судової системи Речі Посполитої. Судуострій Речі Посполитої. Луцький трибунал. Гродські, земські і підкоморські суди. Копні (вотчині) суди.

Тема 6.

Джерела права Великого князівства Литовського та Речі Посполитої

Поняття та види джерел права. Звичаєве право як джерело права Великого князівства Литовського та Речі Посполитої. Королівські привілеї і статuti. Судебник 1468 р. Литовські статuti 1529, 1566, 1588 р. Сеймові конституції. Церковне право. Реституція правових збірників іноземних держав в систему права Речі Посполитої. Магдебурзьке право.

Розвиток цивільного права. Поняття та види права власності. Речове і зобов'язальне право. Сімейне право. Право спадщини.

Розвиток кримінального права та процесу. Поняття злочину і покарання за кримінальним правом Речі Посполитої. Види злочинів і покарань. Порядок розгляду кримінальних справ у судах та виконання вироків.

Тема 7.

Органи влади та управління Запорізької Січі.

Передумови та причини виникнення українського козацтва. Запорізька Січ її організація та роль в історії України. Реєстрові козаки. Статті для заспокоєння руського народу 1632 р. Ординація Війська Запорізького реєстрового 1638 р.

Система органів управління на Запоріжжі. Курінно-кошовий устрій Січі.

Джерела права. Козацьке звичаєве право.

Судоустрій та порядок розгляду справ козацькими судами.

Тема 8.

Становлення української державності в роки народно-визвольної війни 1648-1654 рр.

Політична програма Б. Хмельницького. Основні етапи юридичного закріплення української національної державності під час революції. Зборівська та Білоцерківська угоди.

Приєднання України до Росії. Рішення Земського собору від 10 жовтня 1653 р. Переяславська рада 18 січня 1654 р. Правове становище Лівобережної України в складі Російської держави за Березневими статтями 1654 р.

Суспільний лад. Зміни в суспільних відносинах. Ліквідація магнатського та шляхетського землеволодінь. Послаблення феодально-кріпосницької системи. Зміцнення старшинського церковного землеволодінь.

Державний устрій. Знищення польської адміністративно-політичної системи управління. Формування Української держави. Органи центральної та місцевої влади та управління. Військова Рада. Генеральний уряд на чолі з гетьманом. Полкові і сотенні уряди. Курінні і городові отамани. Магістрати і ратушні у містах.

Джерела права. Звичаєве “козацьке” право. Універсали гетьмана. Польсько-литовське законодавство. Збірники магдебурзького права.

Тема 9.

Суспільно-політичний лад і право України під владою іноземних держав (II пол. XVII-XVIII ст.).

Входження українських земель до складу іноземних держав.

Суспільний лад. Правове становище соціальних груп. Посилення кріпосного гніту. Зрівняння в правах козацької старшини з російським дворянством.

Державний устрій. Адміністративно-територіальний поділ на полки, сотні та курені. Обмеження автономії України. Малоросійський приказ 1663 р. Перша малоросійська колегія (1722-1727 рр.) Правління гетьманського уряду (1734-1750 рр.). Полкові, сотенні та курінні органи управління. Організація судів. Відновлення гетьманства. Судова реформа 1760-1763 рр. Остаточне скасування гетьманської влади. Встановлення посади генерал-губернатора і відновлення Другої Малоросійської колегії. Ліквідація Запорізької Січі. Поширення загальноросійської системи управління. Заснування Задунайської Січі (1775-1828 рр.).

Джерела права. Козацьке правою. Акти гетьманської влади. Литовські статuti. Збірники магдебурзького права. Конституція Пилипа Орлика. Кодифікація українського права. «Права, за якими судиться малоросійський народ» 1743 р. «Суд і розправа в правах малоросійських» 1750 р. «Екстракт малоросійських прав» 1767 р.

Основні риси права. Речове право. Зобов'язальне право. Шлюбно-сімейне право. Право спадщини. Види злочинів і покарань. Процесуальне право.

Змістовий модуль 4. Держава і право території України (XIX - XXI ст.).

Тема 10.

Суспільно-політичний устрій і право на західноукраїнських землях у складі Австрійської та Австро-Угорської імперії.

Включення українських земель до складу Австрійської імперії. Утворення коронного краю Галичини. Революція 1848 р. та створення Головної Руської Ради у Львові. Створення Австро-Угорської монархії 1867 р.

Суспільний лад. Магнати, рицарі, трудова шляхта. Кріпосні селяни. Скасування кріпосного права. Міське населення.

Державний устрій. Губернатор. Галицький становий сейм 1775 р. Окружні старости. Мандатори. Намісник. Крайовий президент. Повітові старости. Громадські управи. Судово-прокурорські органи. Крайові конституції для Галичини і Буковини 1850 р.

Органи самоврядування. Галицький і Буковинський крайові сейми, порядок формування, склад і компетенція. Крайовий виділ (комітет). Повітові, міські та сільські ради. Організація управління Львова і Чернівців за статутом 1870 р.

Джерела права. Імператорські патенти. Закони рейхсрату. Цивільний кодекс 1811 р. Цивільний процесуальний кодекс 1781 і 1825 рр. Кримінальний кодекс 1787, 1803 і 1852 рр. Кримінально-процесуальний кодекс 1768, 1853 і 1873 рр. Характеристика цивільного, кримінального і процесуального права.

Тема 11.

Суспільно-політичний лад і право в Україні у складі Російської держави (XIX - поч. XX ст.)

Криза і розпад феодально-кріпосницької системи. Розвиток капіталістичних відносин. Декабристський рух в Україні. “Руська Правда” Пестеля. Передумови реформ 60-70 р. Посилення царизмом національного гніту. Валуєвський циркуляр 1863 р. Емський акт 1876 р.

Суспільний лад. Дворянство. Духовенство. Міське населення. Церковні та робочі люди. Селянство. Порядок проведення селянської реформи 1861 р. в Україні. Перетворення поміщицьких селян на “сільських обивателів”. Правове становище фабрично-заводських робітників.

Державний устрій. Перетворення намісництв на губернії. Створення генерал-губернаторств. Повітовий апарат управління. Управління в містах. Скасування магдебурзького права. Земська реформа 1864 р. Запровадження земської реформи у Правобережній Україні. Судова реформа 1864 р. Реорганізація судової системи. Перебудова органів прокуратури, створення адвокатури. Міська реформа 1870 р. Військова реформа 60-70-х р. XIX ст.

Джерела права. “Зібрання малоросійських прав” 1807 р. “Звід місцевих законів західних губерній” 1837 р. “Звід законів Російської імперії” 1840 та його поширення в Україні. Уложення про покарання кримінальні та виправні 1845 р. Фабричні закони. Судові статuti 1864 р. Уложення про покарання кримінальні та виправні 1866 р. і 1885 р. Цивільне і кримінальне право. Посилення каральної політики царизму в Україні. Зміни в цивільному і кримінальному судочинстві.

Тема 12.

Суспільно-політичний лад і право у період відродження української держави (1917-1920 рр.)

Виникнення та діяльність Центральної Ради. Мала Рада і Генеральний секретаріат. Місцеві органи Центральної Ради: губернські та повітові ради, волосні й сільські народні управи. Тимчасовий уряд. Універсали Центральної Ради. Проголошення УНР. Боротьба більшовиків за перемогу соціалістичної революції в Україні. Перший Всеукраїнський з'їзд Рад у Києві. Грудневий більшовицький переворот. Утворення УРСР. Утворення центральних і місцевих органів влади і управління. Четвертий універсал. Проголошення самостійності та незалежності України. Законодавча діяльність Центральної Ради. Окупація України німцями. Розігнання Центральної Ради. Конституція УНР, її зміст та значення.

Гетьманат П. Скоропадського. Закони про тимчасовий державний устрій України. Внутрішня і зовнішня політика гетьмана. Підписання прелімінарного миру з Раднаркомом РРФСР. Падіння Гетьманату.

Утворення та органи влади Директорії. Трудовий конгрес. Відновлення законів УНР. Наступ більшовиків на Україну. Оголошення війни радянській Росії. Переговори з поляками. Варшавський договір 1920 р. Утворення Галицької ССР, її державний апарат.

Тема 13.

Суспільно-політичний лад і право Західноукраїнської Народної Республіки (1918-1923 рр.).

Розпад Австро-Угорщини. Створення Української Національної Ради. Листопадовий чин. Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки. Організація і структура державного апарату. Центральні органи державної влади й управління. Національна рада. Президент. Державний секретаріат.

Місцеві органи державної влади і управління. Повітові комісари. Громадські (сільські та містечкові) комісари. Повітові національні ради. Судово-прокурорські органи. Організація збройних сил.

Об'єднання ЗУНР і УНР в єдиній соборній Українській державі. Польсько-українська війна. Дипломатична діяльність ЗУНР. Проголошення диктатури Є. Петрушевича і створення Колегії уповноважених.

Закон про державну мову. Закон про громадянство. Закон про земельну реформу.

Визнання Радою послів Антанти за Польщею права на окупацію Східної Галичини. Еміграційний уряд ЗУНР. Рішення Ради послів від 14 березня 1923 р. про анексію Східної Галичини Польщею. Причини падіння Західноукраїнської Народної Республіки.

Тема 14.

Утворення СРСР та зміни у суспільно-політичному житті України.

Передумови утворення СРСР. Юридичне закріплення створення СРСР.

Реформа адміністративно-територіального устрою України. Перехід від чотириступеневої (губернія - повіт - волость - село) до триступеневої (округ - район - село) системи управління. Скорочення 1922 р. кількості губерній. Скасування 1923 р. волостей і повітів. Утворення районів. Ліквідація 1925 р. губерній і створення округів. Перехід 1932 р. до обласного поділу.

Прийняття загальносоюзної Конституції 1924 р. Внесення змін і доповнень до Конституції України 1925 р. Нова Конституція республіки 1929 р. Конституція УРСР 1937 р. Перебудова державного апарату і зміни виборчої системи. Конституція УРСР 1978 р. та її зміни і доповнення.

Перша кодифікація законодавства УРСР 1922 - 1927 рр. Структура й основні положення перших кодексів. Друга кодифікація законодавства 1958-1984 рр.

Тема 15.

Входження Західної України, Північної Буковини та Закарпаття до складу України (1939-1945 рр.).

Примусове приєднання західноукраїнських земель до складу іноземних держав. Соціально-економічне і політичне становище Західної України в складі Польщі і Північної Буковини у складі Румунії. Закон 26 вересня 1922 р. про воеводську автономію. Апарат управління Західною Україною і Північною Буковиною в період іноземного панування.

Нота уряду СРСР від 26 червня 1940 р. з вимогою повернути Бессарабію і Північну Буковину. Звільнення цих територій і створення тимчасових органів нової влади.

Загарбання Закарпаття Чехословаччиною та його юридичне оформлення. Соціально-економічне і політичне становище. Проголошення Закарпатської Русі автономною територією.

Державне будівництво. Народна Рада, її компетенція і діяльність. Окружні, міські та сільські Народні комітети, їхні президії. Судово-прокурорські органи.

Юридичне оформлення входження Закарпаття до складу України. Договір між СРСР і Чехословаччиною від 29 червня 1945 р.

Тема 16.

Розпад СРСР та відродження української незалежної держави. Держава і право України на сучасному етапі.

Процес перебудови і зміни в суспільно-політичному житті України. Розпад СРСР і угода про утворення Співдружності Незалежних Держав.

Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 р., її зміст і значення.

Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. та його схвалення 1 грудня 1991 р. всенародним голосуванням. Ліквідація тоталітаризму. Крах комуністичної ідеології.

Становлення незалежної Української держави, творення її правової основи. Розробка та прийняття Конституції України 28 червня 1996 р. Структура, основні положення і значення Основного Закону держави. Державно-політичний розвиток України. “Помаранчева революція”. “Революція гідності”.

Російсько-українська війна 2014-2022 років.

4. Структура навчальної дисципліни
Тематичний план з курсу “Історія держави і права України”

№ п/п	Найменування тем і розділів	Всього	Лекцій	Практичних	СРС	ІРС	Література
Змістовий модуль 1. Держава і право території України (I-IX ст.)							
	Розділ 1.						
1.1.	Стародавні держави та право на території України в період VII ст. до н.е. - VI ст. н.е.	10	2	3	5		[4,9]
1.2	Утворення та суспільно-політичний лад Київської Русі.	10	2	3	5		[10,12]
Змістовий модуль 2. Держава і право території України (IX - XIII ст.)							
	Розділ 2.						
2.1	Джерела права та система права Руської держави.	13	3	3	6	1	[10,14]
2.2	Галицько-Волинська держава і право (XI ст. - II пол. XIV ст.).	10	2	3	5		[2,7,19]
Змістовий модуль 3. Держава і право території України (IX - XIII ст.)							
	Розділ 3.						
3.1	Українські землі в складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої.	12	3	3	5	1	[18]
3.2	Джерела права Великого князівства Литовського і Речі Посполитої.	13	3	3	6	1	[17,18]
3.3	Органи влади і управління Запорізької Січі.	12	3	3	5	1	[12,18]
3.4	Становлення української державності в роки народно-визвольної війни 1648-1654 рр.	12	3	3	6		[12,17]
3.5	Суспільно-політичний лад і право України під владою іноземних держав (II пол. XVII ст. - XVIII ст.).	12	3	3	5	1	[22]
Змістовий модуль 4. Держава і право території України (XIX - XXI ст.)							
	Розділ 4.						
4.1	Суспільно-політичний устрій і право на західноукраїнських землях у складі Австрійської та Австро-Угорської монархії.	12	3	3	6		[4]
4.2	Суспільно-політичний лад і право в Україні у складі	10	3	2	5		[20]

	Російської держави (XIX - поч. XX ст.).						
4.3	Суспільно-політичний лад і право у період відродження української держави (1917-1920 рр.)	10	3	2	5		[9,10]
4.4	Суспільно-політичний лад і право Західноукраїнської Народної Республіки (1918-1923 рр.)	11	3	2	6		[19]
4.5	Утворення СРСР та зміни у суспільно-політичному житті України	11	3	3	5		[17]
4.6	Входження Західної України, Північної Буковини та Закарпаття до складу УРСР (1939-1945 рр.).	11	3	3	5		[15]
4.7	Розпад СРСР та відродження Української незалежної держави. Держава і право України на сучасному етапі.	11	3	3	5		[15-17]
	ВСЬОГО З КУРСУ:	180	45	45	85	5	

**6. Теми практичних занять
4-й семестр (залік)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Рабовласницькі державні утворення і право на території Північного Причорномор'я та Приазов'я.	2
2	Утворення та суспільно-політичний устрій Давньоруської держави(2-га пол.ІХ ст. – поч. ХІІІ ст.)	2
3	Держава і право Давньоруської держави.	2
4	Держава і право Галицько-Волинського князівства.	2
5	Державний лад і право на українських землях, що знаходились під владою Великого Князівства Литовського, Польського королівства та Речі Посполитої.	2
6	Суспільно-політичним устрій України і право України у період народно-визвольної війни Б.Хмельницького.	2
7	Суспільний устрій та державно-правові інститути України-Гетьманщини.	2
8	Адміністративно-політичне становище України-Гетьманщини в складі Росії.	1

5-й семестр (іспит)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Формування Української національної держави та обмеження її суверенітету у другій половині XVII ст.	2
2	Суспільно-політичний устрій і право України в період наступу російського царизму на її права та вольності (2-га пол. XVII-XVIII ст.).	2
3	Суспільно-політичний устрій і право України після ліквідації української державності (1-ша пол. XIX ст.).	2
4	Суспільно-політичний лад і право України в 2-й пол. XIX ст.	2
5	Суспільно-політичний лад і право України на поч. XX ст.	2
6	Суспільно-політичний лад і право України після перемоги російської лютневої демократичної революції 1917 р.	2
7	Українська національна державність (1917-1920 рр.).	2
8	Утворення Української соціалістичної радянської республіки. Держава і право УСРР в роки воєнного комунізму.	2
9	Держава і право України в умовах нової економічної політики (1921-1927 рр.).	2
10	Держава і право України в період тоталітарно-репресивного режиму (1927-1941 рр.).	2
11	Держава і право України в роки Другої світової війни 1941-1945 рр.	2
12	Держава і право України у післявоєнні роки (1945-сер. 50-х рр.).	2
13	Держава і право України в період неосталінізму (серед. 60-х – 80 рр.).	2
14	Державно-правовий розвиток України в період перебудови (1985-1991 рр.)	2
15	Держава і право в умовах незалежності України.	2

7. Самостійна робота

Самостійне завдання виконується у вигляді реферату обсягом до 20 сторінок. Метою виконання самостійного завдання є закріплення рівня теоретичних знань, набутих під час лекційних занять та індивідуальної роботи. Завдання вибирається студентом у відповідності з номером у списку групи.

Поля: верхнє, нижнє та ліве – 20 мм, праве – 10 мм. Робота може бути рукописною або друкованою і виконується українською мовою.

№ з/п	Тема курсу та тематика СРС	Термін контролю
4-й семестр		
1	Історія держави і права України як наука і навчальна дисципліна	2 тиждень
Разом за тему 1 (години)		14
2	Становлення і розвиток Давньоруської держави (VI – початок XII ст.)	4 тиждень
Разом за тему 2 (години)		14
3	Суспільно-політичний лад на українських землях в литовсько-польський період (середина XIV – середина XVII ст.).	6 тиждень
Разом за тему 3 (години)		14
4	Козацтво у суспільно-політичній історії українського народу. Запорозька Січ– зародок української державності	10 тиждень
Разом за тему 4 (години)		15
5	Формування української держави в ході української національної війни (сер. XVII ст.). Правове положення України у складі Російської держави	12 тиждень
Разом за тему 5(бали) (години)		14
6	Державний лад та право на українських землях у складі Російської імперії на початку XX ст.	15 тиждень
Разом за тему 5(бали) (години)		14
Разом		85

Оцінювання успішності студента з виконання завдань індивідуальної роботи

Формування умов оцінювання успішності студента з виконання завдання індивідуальної роботи.

Оцінка “0” означає, що завдання не виконано.

Оцінка “1-59” означає, що виконано менш 30% завдань теми.

Оцінка “60-64” означає, що виконано менш 50% завдань теми.

Оцінка “65-74” означає, що студентом виконано 100% завдань теми, проте продемонстровано поверхневе ознайомлення з матеріалом теми, містить неточності, або неправильні висновки.

Оцінка “75-84” означає, що у виконаному завданні є недоліки, які не вплинули особливо на висновки та відповіді.

Оцінка “85-89” означає, що матеріал засвоєно повністю. Студент показав уміння не тільки правильно висвітлювати отримані знання, але й використовувати їх для аналізу і оцінки кількісної сторони явищ і процесів. При цьому в відповіді є незначні недоліки.

Оцінка “90-100” означає, що при виконанні завдання студент показав не тільки уміння висвітлювати отримані знання, а й продемонстрував здатність висловлювати та аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на дане питання.

8. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції; практичні та індивідуальні заняття, групова робота, виконання самостійної роботи, а також метод опитування, тестування.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «ІДПУ» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- ректорська контрольна робота;
- залік;
- іспит.

10. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання: Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції коледжу за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Письмові роботи підлягають перевірці на наявність плагіату та допускаються до захисту з коректними текстовими запозиченнями (не більше 25 %). Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету (інституту).

11. Критерії поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «ІДПУ» визначається як середньозважена величина в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Для заліку I семестр:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ДКР)	Заліковий модуль 3	Сума
Теми 1 – 3 Усне опитування під час заняття (3 теми по 5 балів макс 15 балів). Модульна робота макс 85 балів	Теми 4 -7 Усне опитування під час заняття (4 теми по 5 балів макс 20 балів). ДКР- макс.80 балів	Підсумковий модуль за результатами поточного оцінювання	
30 %	40%	30%	100 %
Тиждень (8)	Тиждень (15)	Тиждень (15)	

Для іспиту II семестр:

Заліковий модуль 1 (змістовий модуль 1)	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3, враховуючи поточне опитування)	Заліковий модуль 4 (екзамен)	Разом
20%	20 %	20 %	40%	100%
1. Усне опитування під час заняття (теми 8-11 по 5 балів макс 20 балів). 2. Модульна робота макс 80 балів	Усне опитування під час заняття (теми 12-17 по 5 балів макс 25 балів). РКР (макс. 75 балів).	1. Написання та захист КПЗ макс 80 балів. 2. Виконання завдань під час тренінгу макс 20 балів	Тестові завдання (20 тестів по 2 бали за тест – макс. 40 балів). Завдання 1 макс. 30 балів) Завдання 2 макс. 30 балів)	
Тиждень 8	Тиждень 15	Тиждень 17	За окремим розкладом	

Шкала оцінювання (переведення)

За шкалою коледжу	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90 – 100	відмінно	A (відмінно)
85 – 89	добре	B (дуже добре)
75 – 84		C (добре)
65 – 74	задовільно	D (задовільно)
60 – 64		E (достатньо)
35 – 59	незадовільно з можливістю повторного складання	FX
1 – 34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом	F

«ВІДМІННО» - знання глибокі, міцні, системні. Студент вміє застосовувати їх для виконання завдань пошукового характеру, може самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, виявляти й відстоювати власну позицію.

«ДОБРЕ» - відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй бракує власних суджень. Студент вміє робити висновки, виправляти допущенні неточності, він знає суть понять, явищ, вміє пояснити основні теоретичні положення, може самостійно застосовувати знання в типових ситуаціях.

«ЗАДОВІЛЬНО» - відповідь правильна, але недостатньо осмислена. Студент розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати теоретичні положення. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразками.

«НЕЗАДОВІЛЬНО» - відповідь зі значними помилками і неточностями, студент відтворює менш як половину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, елементарні завдання виконує лише за допомогою викладача

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1 – 16
2.	Проекційний екран	1 – 16
3.	Комунікаційне програмне забезпечення (Microsoft Edge, Opera, Google Chrome, Firefox)	1 – 16
4.	Наявність доступу до мережі Інтернет	1 – 16
5.	Персональні комп'ютери	1 – 16
6.	Комунікаційне програмне забезпечення (Meet) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1 – 16
7.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1 – 16
8.	Програмне забезпечення: ОС Windows	1 – 16
9.	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; PowerPoint і т.і.)	1 – 16
10.	Google Forms, Google Sheets	1 – 16

11. Рекомендована література

1. Базильчук Г.К. Словник-довідник з історії. Київ: МАУП, 2005. 368с.
2. Бойко І.Й. Держава і право Гетьманщини: [навч. посіб.]. Львів: Світ, 2000. 118с.
3. Бойко О.Д. Історія України: [навч. посіб.]. Київ: Академвидав, 2006. 686с.
4. Боярська З.І. Історія держави і права України: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. Київ: КНЕУ, 2001. 280 с.
5. Войтович Л.В. Удільні князівства Рюриковичів та Гедиміновичів у XII-XVI ст.- Львів, 1996.

6. Гошко Т.Д. Нариси з історії магдебурзького права в Україні (XVI - початок XVII ст.). Львів: Афіша, 2002. 255 с.
7. Грабовський С., Ставроянні С., Шкляр Л. Нариси з історії українського державотворення. Київ, 1995.
8. Грозовський І.М. Право Нової Січі (1734-1775рр.): [навч. посіб.]. Харків : Вид-во ун-ту внутр. справ. 2000. 108с.
9. Заруба В.М. Держава і право Київської та Галицько-Волинської Русі (кінець VIII ст. - початок XIV ст.): Навчальний посібник. Київ: Істина, 2007. 128 с.
10. Заруба В.М. Держава і право Київської та Галицько-Волинської Русі: [навч. посіб.]. Київ: Істина, 2007. 357с/
11. Заруба В.М. Історія держави і права України: Навчальний посібник. Київ: Істина, 2006. 416 с.
12. Заруба В.М. Історія держави і права України: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 224 с.
13. Іванов В.М. Історія держави і права України. Навчальний посібник. Київ: Атіка, 2003. 416 с.
14. Іванов В.М. Історія держави і права України: Підручник. Київ: МАУП, 2007. 552 с.
15. Іванченко Р.П. Українська державність в 20-90-х рр. Київ: МІЛП, 2000. 255 с.
16. Історія держави і права України (з найдавніших часів до кінця XIX ст.) // *Історія України*. 1998. №25-28.
17. Історія держави і права України / Під. ред. Гончаренка В.Г. Курс лекцій. Київ, 1996.
18. Історія держави і права України / Під. ред. Рогожина А.Й., Тація В.Я. Академічний курс у 2-х томах. Київ, 2000.
19. Історія держави і права України/За ред. Чайковського А.С.-К., 2000.
20. Історія держави і права України: Навч. посіб. За ред. А.С. Чайковського. Київ: Юрінком Інтер, 2000. 384 с.
21. Історія держави і права України: Підручник / А.С. Чайковський (кер. кол. авт.), В.І. Батрименко, Л.О. Зайцев, О.Л. Копиленко та ін.; За ред. А.С. Чайковського. Київ: Юрінком Інтер, 2004. 512 с.
22. Історія держави: право України : практикум для студ. юрид. спец. вищих навчальних закладів України. Дрогобич : Коло, 2011. 332с.
23. Історія українського права / За редакцією: О.О. Шевченка, Київ: Олан, 2001. 214 с.
24. Конституційно-правові засади становлення української державності. За ред. акад. НАН України В.Я. Тація, акад. АПрН України Ю.М. Тодики. Харків: Право, 2003. 328 с.
25. Крип'якевич І.П. Галицько-Волинське князівство. Львів, 1984.
26. Кузьминець О., Калиновський В., Дігтяр П. Історія держави і права України / За заг. ред. члена-кореспондента Академії педагогічних наук України, професора Я.Ю. Кондратьєва. Київ : 2000. 430 с.
27. Кульчицький В., Настюк М., Тищик Б. Історія держави і права України.

Львів, 1996.

28. Лашенко Р. Лекції по історії українського права. Київ : Україна, 1998. 254 с.
29. Оніщенко Н.М. Правова система і держава в Україні: Монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. 132 с.
30. Орленко В.І. Історія держави і права України: Посіб. Для підготов. До іспитів / Київ : Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006. 164 с.
31. Падох Я. Суди і судовий процес Старої України. Нью-Йорк Львів, 1990. 224 с.
32. Пасічник М.С. Історія України: державницькі процеси, розвиток культури та політичні перспективи : [навч. посіб.]. Київ : Знання, 2006. 735с.
33. Правова ідеологія і право України на етапі становлення тоталітарного режиму (1929-1941). Київ : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. 220 с.
34. Рогожин А., Сташис В. Ярослав Мудрий - видатний державний діяч, великий князь Київської Русі // *Право України*. 1996. № 4.
35. Терлюк І.Я. Окупаційний режим в Україні 1941-1944рр. і проблеми творення української національної державності: історія держави і права. Львів : Каменярь, 2009. 128 с.
36. Хрестоматія з історії держави і права України: у 2-х томах /Укладачі: Гончаренко В., Рогожин Д., Святоцький О. Київ, 1997.
37. Юридична енциклопедія: в 6 т. Київ: Українська енциклопедія, 1998. 2004.